

Oslo 26.08.14

Kulturdepartementet
postmottak@kud.dep.no

Deres ref: 14/409 M3 HHO:elt

1

HØRING NRK PLAKATEN

Vi viser til høringsbrev 6.06.14 fra departementet med frist 26.08.14.

Norsk filmforbund takker for invitasjonen til å levere hørings svar.

Departementet ber om følgende innspill:

- I hvilken grad bør NRK fortsatt ha adgang til å ha kommersielle inntekter?
- Er det behov for å begrense NRKs mulighet for kommersiell inntjening?
- Definerer dagens plakat NRKs innholdstilbud på en god måte?
- Har NRK i dag er så dominerende posisjon i det norske mediemarkedet at de utkonkurrerer private og kommersielle aktører både nasjonalt og lokalt?
- NRKs tilstedeværelse på nye medieplattformer, bør NRK konsentrere seg om tradisjonell kringkasting, eller bør de fritt kunne ta i bruk nye medieplattformer?
- Hvilke implikasjoner kan den pågående medieutviklingen tenkes å ha for NRKs mandat?
- Hva betyr det for NRKs samfunnsoppdrag at selskapet i tiltakende grad møter konkurranse fra internasjonale selskaper som Netflix og YouTube?
- Betyr utviklingen mot et globalt mediemarked at NRK i større grad bør rendyrke sin rolle som en *norsk* medieaktør?
- Bør NRK i større grad stimulere det private innholdsmarkedet ved at de legger ut en større andel av NRKs produksjoner til eksterne produksjonsmiljøer?

Utover dette oppmoder høringsbrevet høringsinstansene til å komme med andre relevante innspill, dersom de ser behov for dette.

Oppsummering av Filmforbundets innspill:

- NRK har en svært viktig rolle for hele film- og TV-bransjen i Norge, og etter Filmforbundets mening er et sterkt NRK i bransjens samlede interesse. Filmforbundet vil på denne bakgrunn sterkt advare mot å svekke NRKs posisjon.
- Dagens NRK plakat definerer NRKs innholdstilbud på en god måte, men NRK bør være i en løpende dialog med kulturfeltet, politikere og andre samfunnsaktører ift hvordan innholdstilbudet hele tiden skal utvikles og styrkes.
- Det bør imidlertid stilles krav til at NRK viser større respekt for det økende antall frilansere som de engasjer, og som NRK er stadig mer avhengige av ettersom egen stab bygges ned. Det kan gjøres på en god måte gjennom å etablere en tariffavtale for frilanserne i tråd med de tariffavtaler som finnes på området utenfor kringkasterne.
- NRK bør styrke sitt samarbeid med den eksterne produserende bransjen. På dokumentarfeltet er det å betale anstendig for de produksjonene de kjøper helt vesentlig, samt å gå forpliktende inn i prosjekter på et tidlig stadium., Generelt sett er det viktig å øke volumet på det de legger ut til den eksterne produserende bransjen.
- NRK bør generelt sett øke fokuset på dokumentarfilm, en av vår tids viktigste kritiske og gravende journalistisk og kunstneriske uttrykksform, både ved å gi dokumentarfilmen attraktive og gode sendeflater og ved å øke tilbudet til dokumentarfilm til publikum.
- NRK bør bidra til å styrke respekten for opphavsretten ved klart å legge seg på en linje der de ikke krever overdragelse av rettigheter, utover det de trenger for å kringkaste eksternt produsert innhold.
- NRK bør stille sitt arkiv til disposisjon for profesjonelle aktører slik at kulturarven kan videreutvikles og formidles på nye måter.
- Det er viktig at NRK anerkjenner opphavsmenn, utøvere og produsenters rettigheter, og gir reell kompensasjon for utnyttelse.
- Det er viktig at NRK har ansvar for norsk innhold i alle sjangre som kringkaster, men det er ikke avgjørende at de produserer dette innholdet selv.

Innledning

NRK er Norges viktigste kulturbedrift, og Filmforbundet mener at både bransje og publikum er tjent med et sterkt og robust NRK. Vi vil på denne bakgrunn på det sterkeste advare mot tiltak som kan svekke NRKs muligheter til å opprettholde og videreutvikle sin styrke og evne til å være en driver for norsk innholdsproduksjon.

Filmforbundet mener videre at NRK må fortsette som en lisensfinansiert og ikke-kommersiell mediebedrift, med et klart samfunnsansvar og en tett dialog med politikere, kulturlivet og publikum, for hele tiden ha evne til å videreutvikle det innhold NRK skal tilby til sitt publikum.

I hvilken grad bør NRK fortsatt ha adgang til å ha kommersielle inntekter?

Filmforbundet mener at lisensen også i framtiden bør være NRKs hovedfinansiering, og som det framgår av høringsbrevet, utgjør NRKs kommersielle inntekter kun om lag 3% av brutto. Vi opplever at NRK er sensitive for signalene som kommer fra både bransje og det politiske miljø i denne sammenhengen, og at de er innforstått med at det vil skape reaksjoner dersom de inntar en mer offensiv posisjon i forhold til det kommersielle markedsegmentet. Vi ser det derfor ikke som problematisk at de fortsatt har adgang til å ha kommersielle inntekter, med de begrensningene som nå ligger i NRK-plakaten.

Vi vil imidlertid påpeke at vi ser det som problematisk at NRK Aktivum har en tøff prising av NRKs arkiv for bruk i dokumentar- og fiksjonsfilmproduksjon utenfor NRK, ikke minst sett i forhold til hva NRK betaler når de kjøper senderrettigheter til et verk. Kostnadene ved internasjonal lisensiering av noen minutter arkivmateriale fra NRK koster mer enn det produsenter kan få inn ved salg av hele filmer i europeiske territorier. Det betyr at NRKs prissetting av arkiv er en direkte årsak til manglende internasjonal distribusjon av norske filmverk og norsk historie. Vi mener at NRK burde innta en mye mer pragmatisk holdning til denne typen bruk, ikke minst sett i lys av det viktige historiske arkivet de sitter på, og i lys av den arkivavtalen de nå har inngått med Norwaco. Arkivet strekker seg i hovedsak over det tidsrom der det var kringkastingsmonopol, og kan derfor anses som fellesskapets kulturarv, derfor bør det åpnes opp til vederlagsfri bruk for den profesjonelle bransjen. Det er et tankekors at NRK kan tilby kr. 800,- per minutt for en ferdig dokumentarfilm, men samtidig krever kr. 25.000,- per minutt arkiv når det skal lanseres på TV og nett i Norden.

Er det behov for å begrense NRKs mulighet for kommersiell inntjening?

Sett i lys av det vi skriver over, ser vi ikke behov for å begrense NRKs mulighet til kommersiell inntjening, utover en endret policy i forhold til salg av arkivmateriale til nyproduksjon av dokumentar- og fiksjonsfilm.

Definerer dagens plakat NRKs innholdstilbud på en god måte?

Filmforbundet mener at dagens NRK plakat definerer NRKs innholdstilbud på en god måte. Vi skulle imidlertid ønske at NRK vil gi større og bedre sendetid til dokumentarfilm på hovedkanalen, NRK1, enn det som er tilfelle i dag. I en tid der flere og flere mediehus kutter i journalistiske stillinger mener Filmforbundet at den uavhengige dokumentarfilmen spiller en enda viktigere rolle i samfunnsdebatten enn tidligere.

Gjennom dokumentarfilmen kan vi belyse urettferdighet, avsløre korrupsjon, fokusere på minoriteter, ytringsfrihet, og lære mere om oss selv og hverandre uten å tenke på seertall og reklameinntekter. Dokumentarfilmen tør være politisk, og gir et godt bilde av kultur, samfunn, industri, økonomi, historie, kunst, mennesker og natur - både i Norge og i resten av verden. Vi ønsker derfor å påpeke NRKs ansvar for å støtte den uavhengige dokumentarfilmen – herunder naturfilm. Derfor bør NRK gjenoppta sin minsteprisavtale for lisensvederlag til dokumentarfilm - som de sa opp i 1990. Dette for å bidra til

bedre forutsetninger for eksterne leverandører – og ikke bidra til den drastiske prisreduksjonen som bransjen har opplevd fra nisjekanaler og nettleverandører. NRK bør etter vår mening være prisregulerende på en positiv måte for bransjen. NRK kan med en helhetlig og langsiktig strategi gjennom sitt nettverk bygge en kontinuitet for dyktige filmskapere på disse feltene.

Har NRK i dag er så dominerende posisjon i det norske mediemarkedet at de utkonkurrerer private og kommersielle aktører både nasjonalt og lokalt?

4

Vi slutter oss til Sven Egil Omdals innledning på innspillmøte om NRK på Filmens hus 17.06.14 der han blant annet påpekte at «Verken det totale mediekonsumet eller det totale mediemarkedet er nullsumspill. Den enes brød er ikke nødvendigvis den andres død. Vi bør derfor være svært varsomme med å konstruere konflikter som bygger på nettopp en slik forutsetning».

Vi mener, som vi kommer tilbake mot slutten av høringsnotatet, at NRK bør ta et større ansvar for det private produksjonsmiljøet, ved å sette ut mer produksjon, ved å betale anstendig for de verk de velger å gå til innkjøp av, sette ut eller co-produsere, ved å gi prosjekttilknyttede film- og TV-arbeidere anstendige lønns- og arbeidsforhold, og ved å respektere opphavsretten.

Utover dette ser ikke Filmforbundet at NRKs sterke posisjon i det norske mediemarkedet er en trussel mot private og kommersielle aktører nasjonalt og lokalt.

NRKs tilstedeværelse på nye medieplattformer, bør NRK konsentrere seg om tradisjonell kringkasting, eller bør de fritt kunne ta i bruk nye medieplattformer?

Filmforbundet mener at NRK må ha frihet til å være tilstede på nye medieplattformer og at de fritt bør kunne utvikle sitt innhold og ta i bruk nye medieplattformer, når de mener at dette bidrar til å realisere sitt samfunnsoppdrag.

Hvilke implikasjoner kan den pågående medieutviklingen tenkes å ha for NRKs mandat

Filmforbundet mener at det er viktig at politikere, Storting og Regjering ser og erkjenner den viktige rollen NRK har for det norske medielandskapet, for demokratiutviklingen og utviklingen av språk og kultur. Og ikke minst den beintøffe konkurransen NRK står i, gitt det stadig større innholdstilbudet som internasjonale aktører fremmer mot det norske publikum. Det er nettopp disse utfordringene som underbygger at NRK må få optimale rammebetingelser for å sikre norsk innhold til det norske folk, både hva gjelder de ressurser de får til rådighet gjennom NRK lisensen, og ved at det ikke legges restriksjoner på de faglige og innholdsmessige muligheter nye medieplattformer og ny teknologi gir dem.

Hva betyr det for NRKs samfunnsoppdrag at selskapet i tiltakende grad møter konkurranse fra internasjonale selskaper som Netflix og YouTube?

Filmforbundet er ikke i tvil om at den sterke posisjonen blant annet Netflix og YouTube har fått blant det norske publikum kan være en trussel mot NRK plakatens ambisjon for NRK, særlig med tanke på plakatens § 12, om at NRK skal styrke og underbygge demokratiet.

NRK har en svært sterk posisjon blant publikum over 45 år, men sliter i mye større grad med tanke på å treffe og engasjere det unge publikum. Vi mener at det er svært viktig at NRK tar den utfordringen på alvor og at de får rammer og virkemidler som gjør at de kan møte denne konkurransen på en offensiv og god måte. Og da tenker vi at NRK må satse på den kvaliteten de har kompetanse til å

bygge på og videreutvikle, og ikke kaste seg på en kortsiktig kommersiell linje, der de i stedet satser på å gi tilnærmet det samme tilbudet som konkurrentene tilbyr publikum.

Betyr utviklingen mot et globalt mediemarked at NRK i større grad bør rendyrke sin rolle som en norsk medieaktør?

Gitt av departementet med dette spørsmålet mener at NRK bør rendyrke bruken av sine ressurser til å sikre norsk innhold på sine plattformer er vi enige i en slik innretning. Vi mener at NRKs konkurransefortrinn er norsk språk, kultur og natur, gode interne produksjonsressurser, dyktige medarbeidere og en kompetent privat norsk film- og TV-bransje som kan tilføre NRK og det norske publikum produksjoner av høy kvalitet.

Vi mener med andre ord at NRK sammen med det private innholdsmarkedet har potensiale til fortsatt å være det foretrukne medietilbudet for en betydelig andel av det norske publikum. Vi mener videre at i det lange løp er publikums ønske om et norsk innhold av høy kvalitet, som publikum kan identifisere seg med, en viktig faktor i den globale konkurransen om publikums gunst. Vi mener videre at vi som skaper innhold i Norge er best når vi tar utgangspunkt i det nære. Det er ofte det nære og originale som blir det beste og som også har potensiale til å få et internasjonalt gjennomslag.

Bør NRK i større grad stimulerer det private innholdsmarkedet ved at de legger ut en større andel av NRKs produksjoner til eksterne produksjonsmiljøer?

Her vil vi svare et ubetinget ja. Samarbeidet og samspillet mellom NRK og det private innholdsmarkedet har fortsatt et betydelig utviklingspotensial, og vi mener at et styrket samarbeid og samspill vil kunne utvikle kompetansen og kvaliteten i det innholdet som skapes, til glede for publikum.

Det uavhengige miljøet, spesielt innen drama, har de siste par årene blitt betraktelig styrket etter en rekke omfattende prosjekter som også har gitt en kompetanseoverføring fra spillefilmfeltet, både av kreative / stab og produsenter. NRK er i stor grad også bestiller i dette markedet, og det er viktig at kontinuiteten opprettholdes slik at dette miljøet får stabilitet og utviklingsrom.

Et større ansvar for og nærmere samarbeid med det private innholdsmarkedet bør altså integreres i NRK-plakaten, noe som også kan skje gjennom en filmavtale etter mønster fra Danmark og Sverige.

Rammebetingelsen for produsentene

Vi vil også sette fokus på rammebetingelsene for produsentene. Mulighetene til arbeid for film- og TV-kunstnere, og film- og TV-arbeidere er i veldig stor grad betinget av etterspørsel etter dem fra produksjonsselskapene, og våre innholdsskaperne er i stor grad prisgitt rammevilkårene som eksisterer for film- og TV-produsenter. Det er derfor svært viktig for innholdsskaperne at produksjonsselskapene har forutsigbare, gode og langsiktige rammebetingelser gjennom en aktiv og offensiv politikk fra myndighetene og fra NRK. Det er videre viktig at NRK bruker produsenter, film- og TV-arbeidere innen alle sjangere i hele landet, og at de også bruker norske spillutviklere for norske spill. Det samiske filmmiljøet må også styrkes gjennom systematisk samarbeid med eksterne produsenter for samiske sendeflater.

Opphavsrett

Opphavsretten er under meget hardt press fra produsenter, kringkastere og distributører, og en rettslig konflikt mellom Norwaco og kabeldistributørene de siste 3-4 årene har ført til at de opphavsrettslige vederlagene har blitt sterkt redusert i denne perioden.

Det følger blant annet av Bernkonvensjonen art.11 bis, men også av EUs direktiver, at kunstnerne skal ha krav på rimelig vederlag ('equitable remuneration') for sin opphavsrett. Avtalelisenssystemet, (særlig eksisterende Åndsverkslov § 34 om videresending), hvor rettigheter klareres på distribusjonsleddet, og vederlag for eksempel beregnes utfra antall kabelabonnenter, (og ikke på forhånd, som for eksempel en engangssum eller 'buy out'), har sørget for at kunstneres vederlag anses som 'rimelig'.

Det er vesentlig for kunstnerøkonomien i audiovisuell sektor at de opphavsrettslige vederlag ikke minskes - men tvert imot økes i takt med de økte utnyttelsesmuligheter og inntekter som ny teknologi innbringer tredjeparter. Audiovisuelle 'on-demand' tjenester som 'start forfra' og andre 'catch-up' tjenester som abonnentene tilbys er naturlige kilder for en inndekning av de tap rettighetshavere er påført etter bortfallet av lineær distribusjon.

En sikkerhetsventil for kunstneres økonomi kunne være at det ble innført en generell, ufravikelig regel i Åndsverkloven om 'rimelig vederlag' for utnyttelse av opphavsrettslige verk. En slik regel fremgår blant av den tyske opphavsrettsloven (UrhG artikkel 11); "*Copyright protects the author in his intellectual and personal relationships to the work and in respect of the use of the work. It shall also serve to ensure equitable remuneration for the exploitation of the work.*"

Selv om tradisjonen for enerettsbasert lisensiering er sterk i de nordiske land kan de siste års 'angrep' på opphavsretten fra distributører og kringkasterne medføre at man kanskje over tid bør vurdere ufravikelig lovgivning også i Norge, for å sikre kunstnerne sine rimelige opphavsrettsvederlag.

De siste årene har det nettopp vært et meget sterkt press fra kringkasterne om at alle rettigheter, herunder også retten til videresending etter Åndsverkslov § 34, skal overdras, uten at kunstnerne får vederlag for slik overdragelse. Særlig de kommersielle kringkasterne har uttalt at produksjonsselskapene ikke får oppdrag dersom ikke alle rettigheter fra kunstnerne er overdratt. I rettssakene mellom Norwaco og kabeldistributørene fremgår blant annet at distributører og kringkasterne seg imellom har avtalevilkår hvor kringkaster har ansvaret for at alle rettigheter er overdratte. Det er høyst problematisk og uheldig at tredjeparter, som ikke er del av forhandlingene mellom kunstner- og produsentleddet, skal sette absolutte betingelser som vil medføre at kunstnerne (og produsentene) mister sine vesentligste opphavsrettsvederlag.

Avtalelisensreglene forutsetter at det finnes avtalevilje. Dersom denne avtaleviljen ikke er tilstede, vil det kunne medføre at både de eksisterende avtalelisensregler (herunder Åndsverkslov § 34 om videresending), og de nye, generelle avtalelisensregler ikke kan innbringe kunstnerne noe opphavsrettsvederlag. I så fall kan man i ytterste konsekvens stille spørsmål om opphavsretten og eneretten har en selvstendig, økonomisk verdi på det audiovisuelle området.

Her må man se utviklingen nøye an, og om de norske kunstnerorganisasjonene har styrke til å fortsette å hevde sine rettigheter på et enerettsgrunnlag. I Tyskland så lovgiver seg for flere år siden nødt til å innføre ufravikelige regler til rett til rimelig vederlag for blant annet videresending, som skal betales av distributørleddet. Her må imidlertid Tyskland se på nye reguleringer for 'on-demand' området, da reglene foreløpig ikke omfatter dette.

Tilsvarende pågår en utredning i Nederland om tvangslisensregler for opphavsrettsvederlag på området, liknende de som allerede finnes i tysk lovgivning.

Samrådet for opphavsrett i Danmark har videre støttet et forslag om ny EU-lovgivning som innfører en rett til vederlag for 'making available on demand'. Dette skjer i tilslutning til europeiske forvaltningsselskaper og foreningssammenslutninger, som i forbindelse med Kommisjonens Grønbog om grenseoverskridende audiovisuelle tjenester nevnte muligheten for en slik 'equitable remuneration'. Bakgrunnen for dette er at stort sett ingen europeiske kunstnere har glede av eneretten på dette området, samtidig som det virker umulig å få til avtaler med de største brukerne, som for eksempel Google og You Tube. Det er foreløpig ingen tanker om isolert dansk lovgivning på dette området.

Den vanskelige opphavsrettssituasjonen i Norge på audiovisuell sektor er imidlertid svært bekymringsfull. Vi håper derfor at departementet nå vil følge nøye med på utviklingen, og at aktørene i bransjen, herunder kunstnerorganisasjonene til de audiovisuelle kunstnerne, og departementet, internt kan ha en jevnlig dialog for å se an behovet for ny lovgivning på området.

Vi oppfordrer NRK til å være ledende i iverksettelse av en obligatorisk ISAN (International Standard Audiovisual Number) registrering av alle audio-visuelle verk, slik at samtlige stabsmedlemmer og rettighetshavere er enkel å spore i henhold til vederlag fra rettighetsinstitusjoner som NORWACO.

Vennlig hilsen

Norsk filmforbund

Sverre Pedersen
forbundsleder

Lars Magnus Sæthre
daglig leder

Bjørn A. Brem
forbundsadvokat

Terje Lind Bjørsvik
prosjektleder
fiksjon

Håkon Windsland
prosjektleder
TV-underholdning

Arild Mehn-Andersen
prosjektleder
dokumentar